

20. Стецька Х.С. Криміналістичне дослідження полімерних ножів: // NAIU. – 2015. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.naiu.kiev.ua/files/naukova-diyalnist/naukovi-zaxodi/zbirnuki>

21. Большаков В.Н. Озброєний і небезпечний ЕКОINFORM. – 2009. – [Електронний ресурс]. – Режим

доступу: http://www.ekoinform.com.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=161:2015-07-21-08-49-30&catid=7:2009-07-06-09-51-16&Itemid=41&lang=uk

22. Waffengesetz – Закон об озброєнні: //DIROS. – 2009. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.diros.de/nachrichten/waffengesetz.html>

УДК 342.922:35.078.3

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН У СФЕРІ ПУБЛІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Дутчак І.Д., аспірант
Науково-дослідний інститут інформатики і права
Національної академії правових наук України

Проведено доктринальний аналіз визначення поняття «правове регулювання», ґрунтуючись передусім на працях науковців у галузі загальної теорії права та держави, а також фахівців з інформаційного права. Запропоновано під час дослідження правового регулювання суспільних відносин у сфері публічної інформації виходити з нормативно-юридичного підходу щодо визначення поняття «правове регулювання». Встановлено основні теоретико-правові засади правового регулювання: метод, способи, зони, сферу, тип, правовий режим. З'ясовано існування наукової дискусії щодо змісту зазначених засад; сформовано авторську позицію із цього приводу. Визначено напрями подальших досліджень теоретико-правових засад правового регулювання суспільних відносин у сфері публічної інформації.

Ключові слова: *правове регулювання, теоретико-правові засади, концепція праворозуміння, загальна теорія права та держави, інформаційне право, метод та способи правового регулювання, зони та сфера правового регулювання, тип та режим правового регулювання, нормативно-юридичний підхід, сфера публічної інформації.*

Проведён доктринальный анализ определения понятия «правовое регулирование», основываясь, прежде всего, на трудах учёных в области общей теории права и государства, а также специалистов по информационному праву. Предложено в ходе исследования правового регулирования общественных отношений в сфере публичной информации исходить из нормативно-юридического подхода к определению понятия «правовое регулирование». Установлены основные теоретико-правовые положения (основы) правового регулирования: метод, способы, зоны, сфера, тип, правовой режим. Выяснено существование научной дискуссии относительно содержания указанных положений; сформирована авторская позиция по этому поводу. Определены направления дальнейших исследований теоретико-правовых основ правового регулирования общественных отношений в сфере публичной информации.

Ключевые слова: *правовое регулирование, теоретико-правовые основы, концепция правопонимания, общая теория права и государства, информационное право, метод и способы правового регулирования, зоны и сфера правового регулирования, тип и режим правового регулирования, нормативно-юридический подход, сфера публичной информации.*

Dutchak I.D. THE THEORETICAL AND LEGAL GROUNDS OF LEGAL REGULATION OF PUBLIC RELATIONS IN THE SPHERE OF PUBLIC INFORMATION

Doctrinal analysis of determining the notion of “legal regulation” has been conducted based, first of all, on the works of scholars in the sphere of general theory of law and state, as well as specialists in the field of information law. While studying legal regulation of public relations in the sphere of public information the author has suggested to come from regulatory approach in determining the notion of “legal regulation”. The basic theoretical and legal provisions (grounds) of legal regulation: method, ways, areas, scope, type, legal regime have been established. The existence of a scientific debate on the content of these provisions has been found out; the author’s position on this matter has been formed. The directions of further research of theoretical and legal grounds of legal regulation of public relations in the sphere of public information have been defined.

Key words: *legal regulation, theoretical and legal bases, concept of legal consciousness, general theory of law and state, information law, method and ways of legal regulation, area and the scope of legal regulation, type and regime of legal regulation, regulatory approach, scope of public information.*

Актуальність теми. Однією із основних стратегічних цілей розвитку інформаційного суспільства в Україні є захист інформаційних прав громадян, насамперед щодо доступності інформації, захисту інформації про особу, підтримки демократичних інститутів та мінімізації «інформаційної нерівності» [1]. Одним

із важливих кроків держави для досягнення зазначеної цілі стало прийняття Закону України «Про доступ до публічної інформації» (надалі – Закон) [2], який постає важливою складовою правового регулювання суспільних відносин у сфері публічної інформації. Незважаючи на те, що існують певні зру-

шення у напрямку відкритості та прозорості в діяльності органів державної влади України та отримання публічної інформації фізичними та юридичними особами, водночас виникають проблеми із забезпеченням належного рівня правозастосування багатьох положень Закону, які зумовлені, серед іншого: а) недостатньою оперативністю опрацювання та прийняття підзаконних нормативно-правових актів, а також приведенням чинних законів України у відповідність із зазначеним Законом; б) запізненням наукового осмислення процесів, які відбуваються у сфері публічної інформації, у тому числі процесу правового регулювання відповідних суспільних відносин; в) недостатньою увагою фахівців в галузі інформаційного права до з'ясування теоретико-правового підґрунтя для вирішення проблеми правового регулювання, передусім, інформаційних відносин. З огляду на зазначене, вважаємо, що тема статті є актуальною як з наукової, так і практичної точки зору.

Мета статті полягає в обґрунтуванні вибору основних теоретико-правових засад правового регулювання суспільних відносин у сфері публічної інформації та визначенні їх змісту.

Теоретико-правове підґрунтя. Аналіз сучасного стану науки «інформаційне право» дозволяє стверджувати про відсутність загальноприйнятих узгоджених теоретичних положень, концепцій, теорій, доктрин. Зазначене, у свою чергу, не може не впливати на якість наукових досліджень у галузі інформаційного права. Підтримуючи у цілому існуючі пошуки науковців щодо вироблення спільної позиції стосовно теорії інформаційного права (наприклад, роботи О.А. Баранова, Л.П. Коваленко, О.М. Селезньової), водночас, вважаємо, що недостатню увагу приділяється аналізу та конструктивному використанню фундаментальних положень загальної теорії права і держави, на яких має розбудовуватися будь-яка галузь права. Враховуючи зазначену ситуацію, у статті пропонується актуалізувати проведення досліджень фахівцями у галузі інформаційного права, які будуть спрямовані на формування різноманітних теоретико-правових засад задля становлення науки «інформаційне право», які спираються на фундаментальні положення загальної теорії права та держави.

Зважаючи на те, що сферою наукового інтересу автора постає правове регулювання суспільних відносин у сфері публічної інформації, було розроблено концепцію формування теоретико-правових та методологічних засад для вирішення зазначеної проблеми. Висунуто гіпотезу, що теоретико-правові засади мають передусім включати такі положення, які дозволяють глибше зрозуміти сутність, зміст, характеристики, особливості, складові правового регулювання. Для досягнення зазначеної цілі буде проведено комплексний аналіз наукових праць провідних фахівців у галузі загальної теорії права та держави (відповідні посилання будуть зроблені за текстом статті) та визначено власну позицію, яка дозволить у подальшому запропонувати нову модель правового регулювання суспільних відносин у сфері публічної інформації.

Виклад основного матеріалу. Аналіз пріоритетних положень, на яких має розбудовуватися наука «інформаційне право» [3], дозволив переконатися, що саме загальна теорія права та держави має поставити фундаментом науки «інформаційне право». У роботі поділяється позиція, що «саме у науці загальної теорії права та держави сконцентровані усі найбільш суттєві досягнення науково-технічної думки про право та державу, усе теоретично найбільш важливе сукупне знання щодо права та держави» [3, с. 7]. Виходячи із того, що предметом нашого спеціального дослідження поставатиме правове регулювання суспільних відносин у сфері публічної інформації, вважаємо за необхідне насамперед визначитися із розумінням поняття «правове регулювання». У зв'язку з цим варто нагадати, що термін «регулювати» походить від лат. «regulo» (впорядковуую), що означає упорядковувати, вносити порядок, систему в якусь діяльність [4, с. 574–575]. Передусім, слід цілком погодитися з твердженням І.М. Шопіної, яка зазначає, що «незважаючи на зовнішню простоту і загальнозживаність поняття правового регулювання, в юридичній науці спостерігається наявність великої кількості визначень даної дефініції» [5, с. 1055]. Виходячи із того, що зазначене питання, вочевидь, має бути ґрунтовно досліджене у теорії права, у роботі вважалось за необхідне проаналізувати відповідні праці науковців (С.С. Алексєєв [6], П.С. Пацурківський [7], А.В. Поляков [8], А. Райнах [9], О.Ф. Скакун [10], В.М. Сирих [11], А.Ф. Черданцев [12]).

Дослідження робіт зазначених науковців показало, що визначення понять «правове регулювання» залежить від типу праворозуміння. До речі, І.М. Шопіна цілком справедливо відмічає, що «удосконалення системи правового регулювання у певній галузі суспільних відносин можуть бути реалізовані лише за умови єдиного розуміння і нормотворцем, і правокористувачем того змісту, який у дане поняття вкладається» [5, с. 1055].

Встановлено існування наступних підходів до розуміння поняття «правове регулювання»: інструментальний, інституційний, нормативно-юридичний, діяльнісний, телеологічний, комунікативний, феноменологічний. Вважаємо за доцільне цілком погодитися з І.М. Шопіною, яка підкреслила наступне: «Кожен з цих підходів має своє обґрунтування, свій понятійно-логічний апарат, а вибір одного з них врешті-решт залежить від дослідника і обумовлений специфікою та завданнями певного дослідження» [5, с. 1059]. При цьому, як зазначає вчений, у залежності від свого типу праворозуміння та приєднання до відповідного тлумачення поняття «правове регулювання» може бути отриманий різний науковий результат. Вважаємо, що така ситуація потребує активізації діяльності наукової спільноти щодо вирішення означеної проблеми. Можливо, є сенс використовувати новий підхід (у межах оновленої концепції праворозуміння), який врахував би основні ознаки кожного із визначень поняття «правове регулювання», використовуючи основні закони логіки. Усвідомлюючи

важливість здійснення комплексного погляду для визначення змісту поняття «правове регулювання», а також враховуючи відсутність належних опрацювань з означених питань, вважаємо за можливе у межах роботи спиратися на нормативно-юридичний підхід, з огляду на специфіку нашого подальшого спеціального дослідження.

Відповідно до обраного підходу, правове регулювання – це «здійснюване державою за допомогою права та сукупності правових засобів упорядкування суспільних відносин, їх юридичне закріплення, охорона та розвиток» [10, с. 529]. Відомо [10, с. 539], що відмінною рисою правового регулювання є наявність специфічного механізму, який постає системним утворенням і складається із взаємопов'язаних та взаємодіючих правових засобів, способів та форм. Усвідомлюючи необхідність дослідження усіх складових зазначеного механізму та враховуючи обмежений обсяг статті, вважаємо за можливе акцентувати увагу на з'ясуванні розуміння поняття «способи правового регулювання». Зважаючи на існуючу наукову дискусію щодо співвідношення понять «способи правового регулювання» та «метод правового регулювання», є сенс проаналізувати і друге поняття.

З'ясовано, що досі достатньо дискусійним виявляється питання щодо визначення та розуміння методу правового регулювання. Наприклад, на думку І.В. Рукавишнікової, метод, насамперед, складається з певних способів впливу на суспільні відносини, тому ототожнювати їх не слід. Тобто, поняття «метод правового регулювання» за своїм обсягом ширше, ніж поняття «спосіб» [13]. При цьому, як відмічає автор, «за допомогою методів правового регулювання усі елементи механізму правового регулювання отримують певний напрям» [13].

Схожої думки дотримуються М.С. Кельман та О.Г. Мурашин, підкреслюючи, що метод правового регулювання – це «сукупність прийомів і засобів, за допомогою яких упорядковуються суспільні відносини певного виду» [14, с. 370]. Цю позицію також підтримують О.В. Зайчук, А.П. Заєць, В.С. Журавський, на думку яких, «це сукупність прийомів і способів, за допомогою яких здійснюється вплив на поведінку суб'єктів суспільних відносин для забезпечення правопорядку» [15, с. 391]. У свою чергу, О.П. Орлюк вказує на те, що метод правового регулювання визначає «особливості поєднання правових засобів у рамках певної сукупності правових норм» [16, с. 94]. До речі, зазначимо, що у першому визначенні (І.В. Рукавишнікова) мова йде про «способи впливу», у другому – вже про «сукупність прийомів і засобів», а у третьому – про «сукупність прийомів і способів».

У результаті проведеного дослідження І.В. Рукавишнікова підкреслює, що поняття «метод» може бути вжито у двох значеннях. У широкому значенні – це «система прийомів і способів, що дозволяють сформулювати базові, вихідні, первинні моделі правового регулювання суспільних відносин» [13]. У вузькому значенні – це методи галузевих юридичних наук. Грунтуючись на цьому, вчений акцен-

тує увагу на тому, що сутність методу правового регулювання проявляється у відповіді на питання: 1) як, яким чином відбувається правове регулювання відносин, що складаються між учасниками?; 2) яке положення відносно один одного займають суб'єкти правовідносин? 3) якими правами і обов'язками наділені учасники? 4) як можуть бути захищені порушені права учасників правовідносин? Саме відповідь на ці питання, як підкреслює І.В. Рукавишнікова, надасть можливість «скласти схему дії методу правового регулювання і потім розкрити специфічні ознаки будь-якої галузі права. Відповідно до галузевих ознак формуються основні характеристики методу правового регулювання» [13].

Інша позиція щодо методу відстоюється В.Д. Сорокіним [17], який наполягає на тому, що метод – це «системне явище, яке включає взяті в органічній єдності три способи: 1) дозвіл, 2) зобов'язання, 3) заборона» [17, с. 112]. Причому, як відмічає автор, це «не просто способи, а взаємопов'язані складові методу, коли відсутність одного компонента призводить до стирання сенсу всієї категорії» [17, с. 112]. Виходячи із цього, В.Д. Сорокін стверджує, що окремо ані дозвіл, ані заборона, ані зобов'язання існувати не можуть: «...коли ми говоримо про те, що метод правового регулювання проявляється у вигляді юридичних дозволів, приписів або заборон, то маємо на увазі їх сукупне проявлення з переважанням якогось одного елемента, ефективний вплив якого належним чином забезпечується наявністю двох інших» [17, с. 112].

На нашу думку, виходячи із системного світорозуміння, можна стверджувати про слушність позиції В.Д. Сорокіна. Водночас, вчений не визначив, що постає системоутворюючим чинником даного системного утворення.

Дослідження праць науковців щодо розуміння методу правового регулювання дозволило встановити, що у переважній більшості цій проблемі приділяли увагу фахівці у галузі загальної теорії права і держави. Разом з тим, проведений аналіз наукової літератури дозволив виявити існування інтересу щодо означеного питання і у фахівців галузевих юридичних наук. Наприклад, вчені, які досліджують проблеми інформаційного права та підходи до їх вирішення, також опікуються порушеними питаннями і пропонують власне тлумачення визначення поняття «метод правового регулювання» стосовно інформаційних відносин.

Так, на думку Л.П. Коваленко, цей метод є «своєрідним, але позбавленим ознак самостійності, оскільки у більшості випадків використовується імперативний метод» [18, с. 50]. У свою чергу, І.В. Панова характеризує даний метод як змішаний метод правового регулювання інформаційних відносин, який обумовлює використання універсальних приватноправового та публічноправового методів правового регулювання [19, с. 257].

Аналіз результатів дослідження [20] дозволяє погодитися із О.М. Селезньовою, яка відмічає, що «правильною є та позиція, що характеризує метод правового регулювання як своєрідний (специфічний), але позбавле-

ний ознак самостійності, особливість якого полягає у збалансованому поєднанні імперативних та диспозитивних начал» [20, с. 259]. Водночас, конструктивною є позиція О.М. Селезньової, яка зазначає, що «методи правового регулювання інформаційних відносин немає потреби поділяти на загальні та часткові, оскільки по суті вони входять у склад як імперативного, так і диспозитивного методів» [20, с. 260]. Обґрунтовуючи свою думку, автор наводить відповідні приклади. Зокрема, з точки зору науковця, до складу імперативного методу входять: методи наказу, заборони, а до диспозитивного – метод дозволу, узгодження, рекомендації.

Таким чином, аналіз досліджень фахівців у галузі інформаційного права щодо визначення методів правового регулювання свідчить про наступне. По-перше, науковцями усвідомлено необхідність обґрунтування спільної позиції щодо методів задля остаточного становлення інформаційного права (як науки та галузі права). По-друге, є нагальна потреба у об'єднанні зусиль фахівців галузевих юридичних наук (зокрема, інформаційного права) та фахівців у галузі загальної теорії права та держави для вироблення зваженої позиції з означеного питання.

У свою чергу, цікавим видається уявлення С.С. Алексєєва [6] про взаємозв'язок між основними методами правового регулювання (імперативний та диспозитивний) та способами правового регулювання, які, зокрема, на думку Л.А. Луць, визначаються як «прийоми правового впливу на поведінку учасників суспільних відносин» [21, с. 370–371]. Отже, на думку С.С. Алексєєва, імперативний метод включає такі способи, як зобов'язання і заборона, а диспозитивний метод – дозвіл, рекомендацію, узгодження. Ще одним способом правового регулювання є позитивне зобов'язання [6, с. 66].

Водночас, Л.А. Луць пропонує поділяти способи на основні та додаткові. До основних способів автор відносить: 1) дозволи (надання суб'єктам можливості здійснити чи не здійснити певні дії); 2) позитивні обов'язки (покладання на суб'єктів обов'язку здійснювати певні дії); 3) заборони (покладання на суб'єктів обов'язку не здійснювати певні дії). До додаткових способів відносяться рекомендації та стимули [21, с. 370–371]. При цьому, як зазначає О.Ф. Скакун, способи правового регулювання (дозвіл, зобов'язання, заборона) з «більшою ефективністю досягають своєї мети лише в тісному взаємозв'язку один з одним» [22, с. 496]. Також важливими є коментарі О.Ф. Скакуна стосовно взаємозв'язку між способами правового регулювання та різновидами норм права і формами реалізації права. Отже, вказаним трьома способами правового регулювання (дозвіл, зобов'язання, заборона) відповідають: по-перше, три різновиди норм права: 1) управомочуюча (надає правомочностей); 2) зобов'язуюча; 3) забороняюча; по-друге, три форми реалізації права: використання, виконання, додержання [22, с. 496].

Таким чином, було з'ясовано, що вчені у галузі загальної теорії права (на відміну від

фахівців з інформаційного права) визначають та розкривають види саме способів правового регулювання та їх вплив на формування норми права й встановлення форм їх реалізації. Водночас, спостерігається певна тенденція у таких дослідженнях, яка пов'язана із розробкою, зокрема, підходів щодо «сфер їх правового впливу».

Наприклад, виходячи із того, що між заборонаю та дозволом «існує щось проміжне, що не можна віднести ані до юридично забороненого, ані до дозволеного» [6, с. 66], С.С. Алексєєв вводить поняття «зона правового регулювання». Насамперед, автор пов'язує поняття зони правового регулювання з характером співвідношення дозволів і заборон. Грунтуючись на цьому, С.С. Алексєєв пропонує виділяти зони інтенсивного і неінтенсивного правового регулювання. На думку С.С. Алексєєва, у зоні інтенсивного правового регулювання має місце «детальне, без «порожнечі» правове регулювання, де превалюють імперативні елементи. Тому дозвіл і заборони начебто щільно притиснуті один до одного» [6, с. 69]. Водночас, у зоні неінтенсивного регулювання між дозволом і заборонаю існує «розірваний простір. Досліджуючи зазначені зони, вчений доходить наступного висновку: «Вони не примикають один до одного безпосередньо, а роз'єднані, відокремлені один від одного. Їх регламентація тимчасово або постійно відбувається відокремлено, і відсутність, наприклад, юридичного дозволу зовсім не говорить про те, що дане питання вирішується за допомогою заборони» [6, с. 69]. Прикладом зони неінтенсивного регулювання, як відмічає С.С. Алексєєв, є так зване «м'яке» регулювання (зокрема, встановлення правил укладання угод). Тут превалюють вже диспозитивні елементи. Таким чином, імперативний метод правового регулювання застосовується у зоні інтенсивного правового регулювання; диспозитивний метод правового регулювання – у неінтенсивній зоні [6, с. 70].

Разом з тим, слід зазначити, що у сучасній літературі здебільшого застосовується інше поняття – «сфера правового регулювання» (надалі – СПР). Наприклад, на думку Л.А. Луць, «це соціальний простір, в якому може здійснюватися правовий вплив на учасників суспільних відносин» [21, с. 369]. Дослідження показали, що науковці, ґрунтуючись на цьому понятті, розглядають питання меж правового регулювання. У роботі [23, с. 38], наприклад, виділяються: 1) об'єктивна межа СПР – встановлюється самими суспільними відносинами, співпадає з межею сфери правового регулювання; 2) суб'єктивна межа СПР – визначається не суспільними відносинами, а правотворчими органами, які (створюючи та устанавлюючи норми права) визначають: по-перше, суспільні відносини, які цими нормами будуть регулюватися; по-друге, у який спосіб це буде здійснено [23, с. 39].

Вважаємо за необхідне також акцентувати увагу на існуванні наукових досліджень, які поглиблюють класифікацію способів правового регулювання. Наприклад, С.С. Алексєєв (крім зон правового регулювання) також

виділяє особливі види заборон і дозволів: 1) загальні заборони; 2) загальні дозволи. Так, автор підкреслює, що «дозволи і заборони представляють собою дві міцно зчеплених пари, одна з яких очолюється загальною заборonoю, а інша – загальним дозволом» [6, с. 104]. Крім того, на думку автора, у кожній зазначеній парі «є щось спільне – або дозвіл, або заборона Кожна з цих пар зумовлює існування двох типів (порядків) правового регулювання» [6, с. 104]. Таким чином, як зазначає С.С. Алексєєв, саме із загальних дозволів і заборон випливають типи правового регулювання, які, насамперед, вказують на переважанні в праві дозволу або заборони, що і визначає специфіку правового регулювання.

Дослідження показали, що у літературі існує певна неузгодженість щодо визначення поняття «типи правового регулювання». Разом з тим, проведені дослідження дозволили все ж таки виявити існування наступних визначень поняття «тип правового регулювання». Наприклад, це: 1) юридичний режим, загальний порядок регулювання, що складається у певній сфері суспільних відносин [14, с. 387]; 2) порядок сполучення дозволів, зобов'язань та заборон для впорядкування суспільних відносин [21, с. 365]; 3) особливий порядок правового регулювання, що виражається у певному поєднанні способів (дозволів і заборон) і створює стан більшого чи меншого сприяння для задоволення інтересів суб'єкта права [22, с. 498].

Аналіз наукових праць [22, 24] дозволив встановити збіги позицій О.Ф. Скакун та В.А. Сапуна щодо існування двох типів правового регулювання: 1) загальнодозвольного (ґрунтується на загальному дозволі, у рамках якого закон встановлює заборони на здійснення конкретних дій – «дозволено все, крім прямо забороненого законом»); 2) спеціально-дозвольного (ґрунтується на загальній забороні, у рамках якої закон встановлює конкретні дозволи – «заборонено все, крім прямо дозволеного законом») [22, с. 498].

Окрема позиція щодо розуміння типів правого регулювання належить В.Д. Сорокіну [17]. Передусім, автором вперше формулюється позиція щодо існування єдиного механізму правового регулювання у загальноправовому масштабі, який включає у себе: 1) єдиний предмет правового регулювання для усієї системи права; 2) єдиний метод (що проявляється у трьох типах правового регулювання – цивільно-правовому, адміністративно-правовому та кримінально-правовому); 3) процес, за допомогою якого реалізуються ці типи правового регулювання [17, с. 314].

Порівняльний аналіз наукових праць, присвячених дослідженню типів правового регулювання, дозволив дійти висновку щодо доцільності використання у нашій роботі точки зору, які відстоюють О.Ф. Скакун та В.А. Сапун. На нашу думку, також заслуговує на підтримку позиція С.С. Алексєєва, який, порівнюючи між собою поняття «способи правового регулювання» (дозволи, заборони, позитивні зобов'язання) та «типи правового регулювання», відмічає, що способи «вказу-

ють шляхи впливу права на суспільні відносини»; тоді як типи правового регулювання визначають: 1) порядок впливу; 2) спрямованість впливу [6, с. 105].

Таким чином, під час дослідження методу правового регулювання та його зв'язку із способами правового регулювання, виникла потреба у додатковому опрацюванні окремих теоретико-методологічних засад, а саме: 1) зони та сфери правового регулювання; 2) критеріїв поділу зон на інтенсивне та неінтенсивне регулювання (їх особливості, взаємозв'язок із способами правового регулювання); 3) межі правового регулювання; 4) типи правового регулювання та їх зв'язок із способами правового регулювання.

Вважаємо, що комплексне дослідження теоретико-методологічних засад сприятиме отриманню науково обґрунтованих, достовірних результатів під час визначення особливостей правового регулювання суспільних відносин у сфері публічної інформації. Водночас, системне світорозуміння вимагає виявлення існування зв'язків (прямих та зворотних) між наведеними вище теоретико-методологічними засадами, які починають «оживати» завдяки спільному бажанню отримати результат, досягти мети – належного правопорядку у суспільстві.

Дослідження показали, що саме у визначенні поняття «правовий режим» йдеться про цей взаємозв'язок, наприклад: «система методів, засобів та типів правового регулювання, що характеризують особливості правового впливу на поведінку суб'єктів у межах кожної галузі» (Л.А. Луць) [21, с. 369]. Водночас, існують й інші визначення цього поняття. На нашу думку, слід у цілому підтримати позицію Р.К. Русінова, яка, на наш погляд, є узагальнюючою щодо розуміння поняття «правовий режим». Отже, це «специфіка юридичного регулювання певної сфери суспільних відносин за допомогою різних юридичних засобів і способів. Правовий режим може включати всі способи, методи, типи, але в різному їх поєднанні, за домінуючої ролі одних і допоміжної ролі інших» [25, с. 153]. Водночас, на нашу думку, для отримання інтегративного ефекту від зазначених складових правового режиму, необхідно у визначенні поняття «правовий режим» виходити із важливості формування системи та акцентування уваги на її системоутворюючому чиннику – результаті (меті).

Висновки. Таким чином, проведене дослідження дозволяє стверджувати про отримання наступних результатів:

– визначено поняття «правове регулювання» з огляду на нормативно-юридичний підхід, який, у свою чергу, обраний з урахуванням специфіки та завдань подальшого дослідження правового регулювання суспільних відносин у сфері публічної інформації;

– виходячи із визначення поняття «правове регулювання» та існування його відмінної риси – специфічного механізму, акцентовано увагу на аналізі змісту понять «метод правового регулювання» та «способів правового регулювання», а також сформовану власну позицію з означеного питання;

– встановлено існування взаємозв'язків між способами правового регулювання, зонами, сферою, типами та правовими режимами правового регулювання, ґрунтуючись на власному розумінні змісту наведених понять.

На нашу думку, отримані результати мають сприяти формуванню теоретико-правового підґрунтя для проведення дослідження особливостей правового регулювання суспільних відносин у сфері публічної інформації. Водночас, дослідження інших теоретико-правових засад (передусім, засобів правового регулювання, механізму правового регулювання) буде предметом нашої наступної публікації.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки: Закон України від 9 січня 2007 року // Відомості Верховної Ради України. – 2007. – № 12. – Ст. 102.
2. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13 січня 2011 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.nau.ua/doc/?doc_id=606783.
3. Арістова І.В. Наука «інформаційне право» на новому етапі розвитку інформаційного суспільства / І.В. Арістова // Правова інформатика. – 2011. – № 1. – с. 3–11.
4. Словник іншомовних слів [за ред. чл.-кор. АН УРСР О.С. Мельничука]. – К.: Головна редакція УРЕ, 1974. – 776 с.
5. Шопіна І.М. Щодо концептуальних підходів до визначення поняття правового регулювання / І.М. Шопіна // Форум права. – 2011. – № 2. – С. 1055–1061.
6. Алексеев С.С. Общие дозволения и общие запреты в советском праве / С.С. Алексеев. – М.: Юрид. лит., 1989. – 287 с.
7. Пацурківський П.С. Інтегративний підхід в системі методів пізнання права / П.С. Пацурківський // Науковий вісник Чернівецького університету. – 2000. – № 75: Правознавство. – С. 11–18.
8. Поляков А.В. Петербургская школа философии права и задачи современного правоведения / А.В. Поляков // Правоведение. – 2000. – № 2. – С. 4–5.
9. Райнах А. Априорные основания гражданского права / А. Райнах [пер. с нем. В. Курінного]. – М.: Дом интеллектуальной книги, 2001. – 482 с.
10. Скакун О.Ф. Теория государства и права: учебник / О.Ф. Скакун. – Харьков: Консул; Ун-т внутр. дел, 2000. – 704 с.
11. Сырых В.М. Теория государства и права: [учебник] / В.М. Сырых. – М.: Юстиц-информ, 2001. – 592 с.
12. Черданцев А.Ф. Логико-языковые феномены в праве, юридической науке и практике / А.Ф. Черданцев. – Екатеринбург: Наука, 1993. – 192 с.
13. Рукавишникова И.В. Метод в системе правового регулирования общественных отношений / И.В. Рукавишникова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://goo.gl/m2QtrN>.
14. Загальна теорія держави і права: [підручник] / М.С. Кельман, О.Г. Мурашин. – К.: Кондор, 2006. – 477 с.
15. Теорія держави і права. Академічний курс: [підручник] / [О.В. Зайчук, А.П. Заєць, В.С. Журавський та ін.]. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 688 с.
16. Орлюк О.П. Фінансове право України. Академічний курс: [підручник] / О.П. Орлюк. – К.: Юрінком Інтер, 2010. – 808 с.
17. Сорокин В.Д. Правовое регулирование: предмет, метод, процесс: [монографія] / В.Д. Сорокин. – СПб.: Юридический центр Пресс, 2003. – 661 с.
18. Коваленко Л.П. Метод правового регулювання інформаційного права / Л.П. Коваленко // Інформаційне суспільство і держава: проблеми взаємодії на сучасному етапі: [збірник наук. статей та тез наук. повідомлень]. – Харків: НДІ держ. будівництва та міс. НДІ держ. будівництва та міс. самоврядування, 2012. – С. 50–52.
19. Панова І.В. Методи правового регулювання інформаційних правовідносин / І.В. Панова // Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. – 2011. – № 1(52). – С. 252–260.
20. Селезньова О.М. Теоретико-методологічні засади інформаційного права України як інтегрованої категорії: дисс. ... докт. юрид. наук : спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / О.М. Селезньова, Київ, 2015. – 428 с.
21. Луць Л.А. Загальна теорія держави та права. Навчально-методичний посібник (за кредитно-модульною системою) / Л.А. Луць. – К.: Аттика, 2007. – 412 с.
22. Скакун О.Ф. Теорія держави і права: підручник / О.Ф. Скакун [пер. з рос.]; Харків: Консум, 2001. – 656 с.
23. Пьянов Н.А. Консультации по теории государства и права / Н.А. Пьянов // Сибирский юридический вестник. – 2003. – № 1. – С. 36–44.
24. Сапун В.А. Теория правовых средств и механизм реализации права: дис. ... докт. юрид. наук. : спец. 12.00.01 «Теория и история права и государства; история правовых учений» / Сапун В.А. – М.: РГБ, 2003. – 321 с.
25. Русинов Р.К. Теория государства и права: [учебник для вузов] / Отв. ред. В.Д. Перевалов. – 3-е изд., перераб. и доп. – М.: Норма, 2006. – 496 с.